

Aan: de gemeenteraad

Vergadering: 25 maart 2019

Onderwerp: Raadsvoorstel - Evaluatie amendement gratis innemen grof tuinafval en grof huishoudelijk restafval

Agendapunt:

STATUS RAADSVOORSTEL

Besluitvorming

Instemmen met het stoppen van (het verstrekken van bonnen voor) het gratis inzamelen van grof tuinafval en grof huishoudelijk restafval.

Samenvatting:

Aanleiding

In de raadsvergadering van 30 oktober 2017 heeft uw raad een amendement aangenomen terugvoerend naar het op 27 maart 2017 voorliggende raadsvoorstel afvalinzameling. Dit amendement luidt als volgt: 'De raad geeft het college opdracht om het burgers van Beesel mogelijk te maken om grof tuinafval en grof huishoudelijk afval 2 x per jaar gratis aan te bieden. Hierbij heeft het college aandacht voor het zo laag mogelijk houden van de kosten (afval aan te bieden op andere locatie dan de gemeentewerf) en het maximeren van de aan te bieden hoeveelheid (2 a 3 m³) afval per keer. De kosten worden verdisconteerd in de lediging afvalstoffenheffing. Het college sondeert bij andere gemeenten over de hoeveelheid afval dat per keer aangeboden kan worden.'

Resultaten

Er zijn per huishouden vier bonnen verspreid, twee voor grof huishoudelijk restafval en twee voor grof tuinafval. Iedere bon voor maximaal 3m³ afval. Hiervan zijn er in acht maanden circa 20% ingeleverd. Op jaarbasis zal dit circa 30% zijn. De kosten bedragen hiervoor circa € 305.553 ex BTW per jaar. Deze kosten dekken we momenteel uit de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. Dit kunnen we maximaal drie jaar doen, totdat de egalisatievoorziening leeg is. Daarna zullen we deze kosten rechtstreeks moeten doorbelasten in de vaste afvalstoffenheffing, waardoor deze met circa 40% per huishouden zal stijgen. Door het verstrekken van bonnen betalen ook degenen mee die geen grof huishoudelijk restafval of grof tuinafval aanleveren waardoor het principe 'de vervuiler betaalt' losgelaten wordt. De hoeveelheid grof huishoudelijk restafval is fors toegenomen; 'gratis' lijkt niet bij te dragen aan het stimuleren van beter afvalscheidingsgedrag en de doelstelling.

Conclusie resultaten amendement

- De afvalkosten stijgen fors.
- Er vindt ondermijning plaats van het principe 'de vervuiler betaalt'.
- De hoeveelheid (grof) huishoudelijk restafval stijgt.
- Het gratis aanbieden van afval draagt niet bij aan het stimuleren van beter afvalscheidingsgedrag en daarmee aan onze doelstelling.

Advies

Stoppen met het verstrekken van bonnen voor het gratis inzamelen van grof huishoudelijk afval en grof tuinafval en daarmee stoppen met het structureel vormgeven van het amendement.

1. Aanleiding

Amendement

In de raadsvergadering van 30 oktober 2017 heeft uw raad een amendement aangenomen terugvoerend naar het op 27 maart 2017 voorliggende raadsvoorstel afvalinzameling. Dit amendement luidt als volgt: 'De raad geeft het college opdracht om het burgers van Beesel mogelijk te maken om grof tuinafval en grof huishoudelijk afval 2 x per jaar gratis aan te bieden. Hierbij heeft het college aandacht voor het zo laag mogelijk houden van de kosten (afval aan te bieden op andere locatie dan de gemeentewerf) en het maximeren van de aan te bieden hoeveelheid (2 a 3 m³) afval per keer. De kosten worden verdisconteerd in de lediging afvalstoffenheffing. Het college sondeert bij andere gemeenten over de hoeveelheid afval dat per keer aangeboden kan worden.'

Raadsinformatiebrieven

In de Raadsinformatiebrief die wij u zonden op 9 april 2018 hebben wij uw raad geïnformeerd over de wijze waarop wij vorm wilden gaan geven aan de uitvoering van dit amendement. We hebben er in de uitvoering voor gekozen uw amendement als pilot met een looptijd van één jaar te benaderen omdat we op voorhand weinig zicht hadden op de financiële consequenties en milieuresultaten van uw amendement. In de Raadsinformatiebrief van 1 oktober 2018 hebben wij uw raad tussentijds geïnformeerd over de resultaten tot dan toe.

Inmiddels loopt de pilot acht maanden en kunnen we ons een structureler beeld vormen van de resultaten. Het is echter niet mogelijk een volledig jaar te evalueren, omdat de in 2018 uitgegeven bonnen geldig zijn tot 21 april 2019. Voordat deze termijn verstreken is, willen wij onze inwoners informeren of de bonnen een eenmalige actie waren dan wel structureel beleid.

2. Uitgangssituatie en doelstelling

Uitgangssituatie en doelstelling

Uw raad heeft bovengenoemd amendement aangenomen met als doel onze inwoners te stimuleren en motiveren om afval te scheiden. Met als stip op de horizon 30 kg (fijn en grof) restafval in 2025.

Met dit raadsvoorstel brengen we uw raad op de hoogte van de resultaten van uw amendement t/m 31 december 2018 en evalueren we of uw amendement bijdraagt aan uw ambitie tot vermindering van het restafval.

3. Rol gemeente en visie en strategie participatie

Rol gemeente

De gemeente is initiator. Uw amendement vormt de aanleiding tot het mogelijk maken van het gratis aanbieden van grof tuinafval en grof huishoudelijk. De uitvoering vindt plaats door lokale ondernemers in nauw overleg met de gemeente.

4. Toelichting

Wat is de aanleiding en het doel van het amendement?

Het amendement vindt zijn oorsprong in het besluitvormingstraject van de beleidsmaatregelen die wij getroffen hebben rondom de huis-aan-huisinzameling op weg naar 30 kg (fijn en grof) restafval in 2025. Waarbij het vertrekpunt 119 kg restafval (110 kg fijn en 9 kg grof) was. In dit restafval bevond zich 10% grof tuinafval en geen grof huishoudelijk afval. De samenstelling van de inhoud van de grijze container vormde voor ons het uitgangspunt voor de te nemen maatregelen. Omdat bijna de helft van het restafval bestond uit GFE (groente, fruit en etensresten) hebben de beleidsmaatregelen zich daarop geconcentreerd. Gekozen is voor een verhoging van het ledigingstarief voor fijn restafval (en verlaging van het tarief voor GFT) en het terugbrengen van de frequentie voor het ophalen van fijn restafval naar een keer in de vier weken (en GFT wekelijks).

Uw raad heeft een amendement aangenomen met als doel onze inwoners te motiveren en te stimuleren hun afval te scheiden en de beleidsmaatregelen 'zachter te laten landen'. Bereiken we dit doel met het amendement? En hoe verhouden de resultaten van het amendement zich tot de afvaldriehoek met de drie gebieden milieu, kosten en service waarop de gemeente kan sturen? Of met het door de raad meegegeven kader wijziging afvalinzameling? Op deze vragen vindt uw raad onderstaand een antwoord.

Hoeveel bonnen zijn er ingeleverd? Hoeveel afval is dit?

Grof huishoudelijk restafval en grof tuinafval

We hebben in totaal 23.776 tegoedbonnen verspreid. Op peildatum 31 december 2018 waren er in totaal 2369 bonnen voor het grof huishoudelijk restafval (verder: GHRA) en 2539 voor het grof tuinafval ingeleverd. Voor het grof huishoudelijk restafval is dit een kleine 20% en voor het grof tuinafval ruim 21%. Wanneer we dit over een geheel jaar berekenen, zou het totaal aantal ingeleverde bonnen uitkomen op circa 30%.

We concluderen dat de behoefte aan het gratis inleveren van deze grove afvalfracties lager ligt dan op voorhand ingeschat.

Steekproefsgewijs zijn de aanbiedingen gewogen. Hieruit komt naar voren dat één bon voor GHRA een gewicht van gemiddeld 551 kg vertegenwoordigt en één bon grof tuinafval 462 kg. In totaal is er circa 1305 ton GHRA en circa 1173 ton grof tuinafval aangeboden via de bonnen.

De 13.516 inwoners van de gemeente Beesel bieden daarmee via de bonnen in één jaar tijd per persoon 140 kg GHRA en 126 kg grof tuinafval aan. Op het milieupark werd in het verleden rond de 9 kg GHRA en 10 kg grof tuinafval aangeboden per inwoner per jaar. Dat is in 2018 gedaald naar respectievelijk 3 kg en 7 kg.

Het volgende dient hierbij aangetekend te worden. Wij beschikten in het verleden alleen over de inzamelgegevens van ons milieupark en huis-aan-huisinzameling. Dit zijn tevens de gegevens die de gemeenten ook aan het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) aanleveren; welke hoeveelheden afval zamelen wij zelf als gemeente in of worden in opdracht van de gemeente ingezameld? Dat zijn ook de feitelijke gegevens op basis waarvan wij beleid maken. Wat bij particuliere bedrijven ingezameld werd en wordt, bleef en blijft grotendeels buiten beeld. Door de bonnen hebben we hier deels inzicht in gekregen. Omdat de hoeveelheden in opdracht van de gemeente zijn ingezameld, zullen wij deze ook in de rapportage aan het CSB over 2018 mee moeten nemen. De vraag is echter of we met de genoemde hoeveelheden met een incident of een trend te maken hebben. Is het aanbiedgedrag veranderd door de bonnen of is het gedrag hetzelfde gebleven en hebben wij er meer inzicht in gekregen in datgene wat eerder voor ons niet inzichtelijk was? Dat is en blijft de vraag waarop we het antwoord schuldig moeten blijven. Wel kunnen we de gegevens afzetten tegen landelijke gemiddelden. Als richtlijn hanteren we hierbij het CBS. Zij becijferden dat in 2017 per inwoner per jaar gemiddeld 34 kg grof huishoudelijk afval werd aangeboden en bijna 37 kg grof tuinafval.

Fijn restafval

Aan huis werd 844 ton fijn restafval ingezameld in 2018. Dit is circa 62 kg per inwoner per jaar. Een vermindering van bijna 40% ten opzichte van 2017. Een mooi resultaat op weg naar 30 kg restafval.

Totaal

In 2018 hebben we in totaal per inwoner 205 kg restafval en 133 kg grof tuinafval ingezameld. Als we dit tegen de 119 kg afzetten die het uitgangspunt vormde van de beleidswijziging, is dit een forse toename. Ook wanneer we de gegevens afzetten tegen de CBS-cijfers.

Op grond van bovenstaande constateren we dat er een forse toename is van het aanbod aan restafval en grof tuinafval. De bonnen lijken niet bijgedragen te hebben aan het stimuleren van het scheiden van afval. Binnen de afvaldriehoek scoort prestatiegebied milieu (hoeveelheid restafval die na scheiding overblijft) daarmee negatief.

Wat zijn de kosten?

Met de lokale ondernemers hebben we per bon een marktconforme prijs afgesproken voor de inzameling en verwerking. Op basis van bovenstaande aantallen ingeleverde bonnen, bedragen de kosten voor het innemen en verwerken van beide afvalstromen op jaarbasis circa € 305.553 ex BTW. Dit bedrag kan nog stijgen of dalen al naar gelang onze inwoners de laatste drie maanden van de pilotperiode meer of minder bonnen inleveren. Binnen de financiële afvalhuishouding hanteren we de 'egalisatievoorziening afvalstoffenheffing' waarmee we schommelingen in kosten en opbrengsten met betrekking tot afvalinzameling en -verwerking opvangen. Zonder tegoedbonnen lukt dit goed. Door de introductie van de bonnen zullen deze middelen binnen circa drie jaar opraken en zal daarna het vaste deel van afvalstoffenheffing per huishouden met circa € 51 moeten stijgen om de kosten te dekken conform het uitgangspunt 'de vervuiler betaalt.' In 2017 betaalde een gezin gemiddeld ongeveer € 130 per jaar (de gegevens over 2018 zijn op dit moment nog niet beschikbaar). Dit betekent dat de kosten van de introductie van de bonnen op middellange termijn de hoogte van de afvalstoffenheffing behoorlijk zal beïnvloeden. Kosten die doorbelast worden naar ieder huishouden binnen de gemeente, ook diegenen die geen GHRA aanbieden en de huishoudens zonder tuin. En de vervuiler betaalt niet.

We attenderen uw raad er tevens op dat de tendens op de afvalmarkt is dat de inzamel- en verwerkingskosten stijgen. Daarnaast neemt de overheid (financiële) maatregelen om het aanbod van restafval te ontmoedigen. We verwachten dat hierdoor de kosten voor onze inwoners in de toekomst - ook zonder enige beleidswijziging - zullen stijgen.

We concluderen dat de kosten voor afvalinzameling voor onze inwoners door de uitgifte van bonnen met circa 40% zullen stijgen bij gelijkblijvend aanbodgedrag en gelijkblijvende inzamel- en verwerkingstarieven. Binnen de afvaldriehoek scoort prestatiegebied kosten eveneens negatief.

De belangrijkste cijfers onderstaand nogmaals op een rijtje:

Resultaten Beesel						
19.516 Inw	GHRA	Grof tulnafval	Fijn restafval	GHRA mp	Grof tulnafval mp	€
aantal bonnen Ingeleverd 8 mnd	2369	2539				
hoeveelheid/ton 8 mnd	1805	1173				
kg/inw/jr	140	126	62	5	7	
kosten/huishouden/jr/bonnen						€ 51,40
CBS 2017 kg /gem. NL per inw/jr	34	37				
	kg					
Totale hwh restafval per inw/jr	205					
Totale hwh grof tulnafval per inw/jr	193					

Service

De openingstijden van de lokale ondernemers zijn ruimer dan de openingstijden van ons milieupark; voor de grove afvalstromen is het milieupark immers maar een krappe twee dagdelen open. Bij de lokale ondernemers kunnen onze inwoners, de zondag daargelaten, dagelijks terecht.

Deze verruiming van openingstijden draagt positief bij aan de dienstverlening voor onze inwoners. En daarmee aan de derde zijde van de afvaldriehoek.

Wat zijn de ervaringen van de lokale ondernemers? Willen zij meewerken aan een vervolg?

WiJo

De firma WiJo constateert dat het aanbod via de bonnen vrij constant is. De toename aan bezoekers en aanbod kunnen ze aan. Wel zien ze een toename in gewicht per aanbieding. WiJo geeft aan bereid te zijn ook in de toekomst mee te werken aan de inname van afval via bonnen.

Reinders van Rijswijk

Zij geven aan dat de inname van het grof tuinafval goed verloopt. Ze staan daarom positief ten opzichte van een eventueel vervolg ervan.

Hebben de bonnen invloed op het afvalscheidingsgedrag?

Onze inwoners hebben bonnen ontvangen om afval 'gratis' aan te bieden. Maar wat doet het woord 'gratis' met het scheidingsgedrag van een inwoner? Zoals bovenstaand geschetst, is de hoeveelheid aangeboden afval toegenomen. Zorgt dit ervoor dat een deel van de inwoners minder bereid is om goed na te denken over wat ze gaan aanbieden? Minder bereid is extra moeite te doen stromen te scheiden en naar verschillende inzamelaars te brengen? Vraagt een deel van de inwoners zich nog af of bepaalde spullen geschikt zijn voor een tweede leven bij een kringloopwinkel of vullen ze de aanhanger aan tot de gratis 3 m³? Is gratis een trigger voor inwoners om de zolder eens rigoureus op te ruimen of te stoppen met zelf composteren? Het is niet mogelijk hierop een met feiten onderbouwd antwoord te geven. Wel kunnen we voorzichtig concluderen dat het je gratis kunnen ontdoen van je spullen niet lijkt bij te dragen aan weloverwogen afvalscheidingsgedrag en daarmee aan de doelstelling.

Kaderstellende nota

In de door uw raad vastgestelde 'kaderstellende nota vermindering restafval' gaf uw raad een uitwerkingsrichting mee voor ons college. In deze nota geeft uw raad ons onder punt 1 mee dat het milieu en service met kostenneutrale basis de prioriteit heeft. Het amendement levert - zoals hierboven geschetst - een negatieve bijdrage aan zowel milieu als kosten. Onder punt 4 onderschrijft uw raad het principe 'de vervuiler betaalt'. Dit principe wordt door het amendement ondermijnd; ofschoon waarschijnlijk iedereen GHRA heeft, heeft niet iedereen een tuin en daarmee grof tuinafval. Maar ieder huishouden betaalt uiteindelijk mee.

Conclusie

Op grond van bovenstaande concluderen we dat het amendement:

- de afvalkosten behoorlijk onder druk zet waardoor zowel de afvaldriehoek uit balans raakt als uw kader wordt losgelaten;
- het principe 'de vervuiler betaalt' in uw kader en het gemeentelijk beleid ondermijnd wordt;
- zorgt voor een behoorlijke toename aan restafval waardoor de beweging richting de stip op de horizon zicht in tegengestelde richting beweegt, de afvaldriehoek een negatieve impuls krijgt en de positieve resultaten uit de huis-aan-huisinzameling teniet gedaan worden;
- niet bijdraagt aan een betere bewustwording rondom grondstoffenschaarste, hergebruik, recycling en afvalscheiding. Het niet bij lijkt te dragen aan een beter afvalscheidingsgedrag en daarmee aan onze doelstelling.

Wij adviseren uw raad daarom te stoppen met het verstrekken van bonnen voor het gratis inzamelen van grof huishoudelijk afval en grof tuinafval en daarmee aan het amendement geen structurele vorm te geven.

Om de ambitie van 30 kg restafval in 2025 te bereiken, zullen wij nader onderzoek doen naar aanvullende maatregelen cq. maatregelen om een efficiëncyslag te slaan. Naar verwachting zullen wij u deze uiterlijk in de eerste helft van 2020 voorleggen ter besluitvorming.

- a. Financieel
De (geschatte) kosten van de uitvoering van het amendement ad € 305.553 brengen we ten laste van de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing.
- b. Juridisch
n.v.t.

c. Risico's

5. Visie Blij in Beesel

De uitvoering van het amendement sluit aan bij de thema's fijn wonen (groene en duurzame woongemeenschap) en samenwerking (met lokale bedrijven).

6. Toegankelijkheid

n.v.t.

7. Duurzaamheid

Het apart inzamelen van afvalstromen ter recycling draagt bij aan een duurzame leefomgeving.

8. Voorstel

Wij verzoeken uw raad kennis te nemen van bijgaand raadsvoorstel, in te stemmen met de inhoud ervan en in te stemmen met het stopzetten van het (structureel) gratis inzamelen van grof huishoudelijk afval en grof huishoudelijk restafval.

Reuver, 05 februari 2019

Burgemeester en wethouders van Beesel,

secretaris,
drs. E.H.J. Janssen

burgemeester,
dr. P. Dassen-Housen

Aldus vastgesteld door de raad van Beesel in zijn openbare vergadering van 25 maart 2019.

griffier,
drs. E. Apeldoorn-Feijts

voorzitter,
dr. P. Dassen-Housen